

УДК 346.13.(094)

Ю. І. ОСТАПЕНКО

кандидат юридичних наук,
асистент кафедри господарського права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, Харків
e-mail: hoslaw@nulau.edu.ua
ORCID ID: 0000-0002-4033-5927

**ТРЕТІЙ ЕТАП РОЗВИТКУ
ГОСПОДАРСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ:
ЙОГО СИСТЕМАТИЗАЦІЯ**

Присвячено особливостям створення та поетапного розвитку систематизаційних процесів у господарському законодавстві України за допомогою створення Господарського кодексу України — третій етап реформ національного господарського законодавства. Проаналізовано історію самого процесу кодифікації господарського законодавства. Визначено законодавчі положення окремо щодо кожного новоствореного господарсько-правового комплексу у цей період та розглянуто суттєві зміни, які відбулися у вже сформованому господарському законодавстві. Встановлено шляхом системного аналізу невідворотність процесів кодифікації господарського законодавства.

Ключові слова: господарське законодавство України, історія розвитку господарського законодавства, кодифікація господарського законодавства України.

Постановка проблеми. Кінець ХХ — перше десятиліття ХХІ ст. ознаменувалися кардинальними реформами в економічній сфері України, адже у цей час виникли потреби виходу країни із кризи, а, отже, визначення нового курсу економічної політики, більш досконалого розвитку законодавчого забезпечення товарно-грошових та інших господарських відносин [1]. Також виникли питання щодо забезпечення поєднання державного регулювання і ринкової саморегуляції економіки, які зумовили необхідність посилення уваги з боку держави до розвитку та систематизації законодавства у цій сфе-

рі. Передумовою необхідності забезпечення законної реалізації цих процесів було прийняття Конституції України 28 червня 1996 р., що зафіксувала необхідність забезпечення соціальної орієнтації економіки, розробки програм соціально-економічного розвитку як на загальнодержавному, так і на регіональному рівнях [2].

На той час усі ці завдання могли бути вирішені тільки шляхом систематизації основ господарського законодавства. При цьому вихідний Закон повинен був стати не тільки правовою основою розвитку всіх інститутів господарського законодавства, а й закласти основи нормативного забезпечення функціонування економіки ринкового типу. Отже, основним фундаментальним кроком у цей період стало прийняття 16 січня 2003 р. єдиного кодифікованого акта господарського законодавства – Господарського кодексу України, що набув чинності з 1 січня 2004 р.

У свою чергу сутність господарського законодавства у період кардинального реформування 1998–2014 рр. можна визначити як системне кодифіковане правове забезпечення господарської діяльності. Така законодавча основа економічного забезпечення є однією з невід’ємних умов ефективного функціонування національної економіки. Однак цей етап розвитку реформ у господарському законодавстві потребував удосконалення щодо саме систематики галузевого законодавства. На думку В. К. Мамутова: «За сучасних умов розвитку господарських відносин доцільно вести мову про розробку і прийняття системи кодифікованих актів у цій сфері. Виходячи із багатоманітності господарських відносин, кодифікація має бути спеціальною» [3]. Таким чином, існує нагальна потреба аналізу цього етапу історії господарського законодавства задля визначення цілей подальшого ґрунтового розвитку економічного реформування в Україні та основних завдань модернізації вітчизняного економічного законодавства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливий внесок в аналіз історичного минулого розвитку господарського права зробили представники донецької школи права, а саме: В. К. Мамутов, Г. Л. Знаменський, П. Г. Скрипник, В. А. Устименко. Зазначених питань розвитку науки господарського права торкалися у своїх працях також О. М. Вінник, Д. В. Задихайло, Р. Б. Прилуцький та інші. Але ці науковці не приділили достатньої уваги історії розширення предмета регулювання господарського права і вплив останнього на рівень систематизації та модернізації господарського законодавства в цілому.

Формулювання цілей. Метою статті є аналіз змісту ситематизаційних процесів у нормотворчій діяльності держави у сфері господарсько-правового регулювання на третьому етапі законодавчого забезпечення економічних відносин.

Виклад основного матеріалу. Формування господарського законодавства третього періоду не можна назвати простим періодом процесу систематизації, оскільки початок створення новітньої законодавчої системи правового регулювання економічних відносин у 1998 р. був обумовлений економічною кризою 1998 р., що розпочалася із Південно-Східної Азії, поширилася по всьому світу і призвела до структурного дисбалансу ринків лівової частки національних економік. А, отже, вона торкнулася й України, чим актуалізувала доктринальні підходи потужного державного регулювання економічних відносин, тому створення економічних реформ третього періоду, а саме систематизація змісту господарського законодавства була спрямована на правові заходи виходу з кризи та урегулювання на законодавчому рівні усього комплексу і мікро-, і макроекономічних відносин як таких.

Ці процеси відбувалися у новітній формі більш системного утворення економіко-правових новел, вони були здатні підтвердити чи спростувати багато концепцій і висновків науковців як господарського, так і цивільного права. Адже правотворчість об'єктивно тяжіє до реальних потреб суспільних відносин, та, зрештою, має певні об'єктивні закономірності, що вказують на напрями подальшого економіко-правового розвитку [5]. Оскільки національне господарське законодавство другого покоління не завадило процесам поглиблення соціально-економічної кризи, стало зрозумілим, що концепції стосовно вільного, не забезпеченого державним впливом ринку, виявились доволі хибними та не дали очікуваного позитивного ефекту.

Таким чином, законодавець прийшов до висновку, що посилення публічних засад у правовому забезпеченні економіки, публіцизація правового регулювання господарської діяльності є одним із найважливіших елементів або аспектів посилення суспільного характеру виробництва, збільшення масштабів національних, транснаціональних, наднаціональних господарських організацій, розвитку національних і наднаціональних правил, що регламентують економічну діяльність. Ця тенденція підвищує вимоги як до змісту правового регулювання господарської діяльності, так і до його форми. Форма також повинна була стати більш публічною – доступнішою для розуміння широкого кола агентів господарювання, більш, як зараз прийнято говорити, прозорою, такою, що точніше виражає правила господарювання. Необхідний високий рівень упорядкованості, сформованості законодавства, такий, що відповідає значенню публічного економічного порядку [1]. Адже українське суспільство повинно було входити у смугу глибоких економічних змін, а, отже, необхідні кардинальні реформи у цьому контексті у цей історичний період. Ці законодавчі зміни виглядали досить масштабно, бо необхідно було впровадити структурований підхід щодо нескінченної кількості нормативно-правових

актів, які регулювали господарську діяльність. Таким чином, важливою подією стає рішення Верховної Ради України щодо підготовки проекту кодифікованого акта, який би регулював як підприємницьку, так і господарську діяльність. Але стало зрозумілим, що підготувати в нових умовах (та ще й у стислі строки!) проект такого кодексу є вельми складним, неординарним завданням. Тому було вирішено розпочати роботу з ретельної підготовки його концепції.

Які головні риси були притаманні цій концепції? Насамперед у ній був відображений попередній досвід вирішення питань кодифікації господарського (комерційного) законодавства. Поза увагою не залишився і відповідний досвід інших країн. Ряд важливих питань підготовки проекту кодексу з'ясовувався безпосередньо з фахівцями Німеччини, Франції та Росії.

Ключова ідея цього кодексу — свобода підприємницької діяльності у межах суспільного господарського порядку. Сутність закладеного у норми кодексу порядку є подвійною: приватні інтереси бізнесу державою визнаються, підтримуються та захищаються, а водночас бізнес спрямовується на врахування інтересів суспільства. Таким чином, головним інструментом правового впливу на економіку стає гармонійне поєднання приватноправових і публічно-правових засобів регулювання. Важливим було й те, що всі суб'єкти господарювання у всіх своїх зв'язках ставляться у рівне становище щодо вимог закону і порядку. Таким шляхом і була закладена основа партнерства бізнесу і влади [7].

При підготовці проекту кодексу вважалося, що кодифікація господарського законодавства повинна стати фактором стабільності «правил гри» в економіці, тобто важливою умовою її сталого розвитку. Водночас цей кодекс мав стати стрижнем, системоутворюючим фактором у розвитку всього масиву господарського законодавства, бо на той час єдиним фундаментальним актом була лише Конституція України, а саме її нормативні положення щодо власності (статті 13, 14, 41), забезпечення захисту конкуренції у підприємницькій діяльності (ст. 42), правові основи та гарантії підприємництва, правил конкуренції та норм антимонопольного регулювання (ст. 92), а також основи регулювання зовнішньоекономічної діяльності (п. 9 ст. 92; п. 8 ст. 116). Для правового регулювання та стабілізації основ даних необхідно було створення та підготовка доцільних проектів саме концепцій Цивільного та Господарського кодексів, спираючись на історичне минуле країни та аналіз концептуальних основ різноманітних країн.

Отже, Указом Президента України (Кучма Л. Д.) від 17 вересня 1996 р. була звернута увага на необхідність прийняття Господарського кодексу України. Проект Цивільного кодексу був прийнятий у 1997 р. у першому читанні за умови згоди останнього з проектом Господарського кодексу. Але ця умова

так і не була виконана. Тільки 4 грудня 1998 р. Верховна Рада вже у новому складі сформувала тимчасову депутатську комісію зі спільного розгляду проектів нового Цивільного та Господарського кодексів на чолі з першим заступником Головуючого Верховної Ради. Комісія мала стикувати ці два проекти. І хоча 8 червня 2000 р. Верховна Рада України прийняла у першому читанні проект Господарського кодексу, проекти двох Кодексів не були узгоджені. З того часу ми маємо проект Господарського кодексу, прийнятого у першому читанні і проект Цивільного кодексу з восьми книг, п'ять з яких були прийняті в третьому читанні [2]. Отже, історичним фактом є те, що остаточний варіант ГК України був прийнятий Верховною Радою України 19 січня 2003 р., а введений у дію – з 1 січня 2004 р. [8], який поєднав у собі господарсько-виробничі та організаційно-господарські відносини в єдиному правовому механізмі. Саме в цьому полягає суттєва різниця природи відносин, що регулюються Господарським кодексом як законодавчої матриці втілення регулювання комплексних відносин і Торгового кодексу, відносини як об'єкт регулювання за своєю природою є гомогенними — приватноправовими. Тобто частини приватноправових, виходячи з конкуренції їх дуалізму. Таким чином, із прийняттям Кодексу у господарському праві накопичувався великий вітчизняний і зарубіжний досвід правового регулювання економічних відносин, досвід насичення відповідного законодавства підготовленими наукою прогресивними положеннями, досвід проведення конкретних економіко-правових досліджень з актуальних проблем правового регулювання. Був створений великий потенціал господарського права як галузі законодавства, так і галузі правової науки, що здатен вирішувати складні й надскладні завдання [4].

Зокрема, після прийняття нових ЦК та ГК України було прийнято більше десяти законів, що передбачили право господарського відання та/або оперативного управління як складові правового режиму майна юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців: Закон України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 1 липня 2004 р. № 1952-IV, яким встановлювались правові, економічні, організаційні засади проведення державної реєстрації речових та інших прав, що підлягають реєстрації за цим Законом, та їх обтяжень і спрямований на забезпечення визнання та захисту державою цих прав, створення умов для функціонування ринку нерухомого майна; Закон України «Про захист конституційних прав громадян на землю» від 20 січня 2005 р. № 2375-IV, за яким визначаються фінансові засади щодо реалізації громадянами України прав власності на землю відповідно до ст. 14 Конституції України; Закон України «Про холдингові компанії в Україні» від 15 березня 2006 р. № 3528-IV, щодо якого визначаються загаль-

ні засади функціонування холдингових компаній в Україні, а також особливості їх утворення, діяльності та ліквідації; Закон України «Про управління об'єктами державної власності» від 21 вересня 2006 р. № 185-V, відповідно до якого визначаються правові основи управління об'єктами державної власності; Закон України «Про внесення змін до Господарського кодексу України щодо порядку відчуження державного майна» від 9 січня 2007 р. № 549-V; Закон України «Про акціонерні товариства» від 17 вересня 2008 р. № 514-VI щодо порядку створення, діяльності, припинення, виділу акціонерних товариств, їх правовий статус, права та обов'язки акціонерів тощо.

Разом з тим виникли такі питання: щодо забезпечення в останньому усіх ринків та усіх видів діяльності; глибина та деталізованість регулювання, а саме концепція організаційно-господарського законодавства в умовах базової кодифікації.

Ці кодифікаційні процеси вплинули на регулювання щодо найбільш впливових окремих комплексних структур-інститутів господарського законодавства: інвестиційного, фінансового, банківського, інноваційного ринку цінних паперів, зовнішньоекономічної діяльності тощо; кардинально змінили законодавчу політику щодо галузевих комплексів: телекомунікаційного, сільськогосподарства, транспортного, електроенергетичного тощо.

Отже, вплив появи кодифікованих актів у інвестиційному секторі сформував такі нормативні акти, як: Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI, який регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема, визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження й обов'язки їх посадових осіб під час здійснення податкового контролю, а також відповідальність за порушення податкового законодавства; Закон України «Про державно-приватне партнерство» від 1 липня 2010 р. № 2404-VI, за яким визначаються організаційно-правові засади взаємодії державних партнерів з приватними партнерами та основні принципи державно-приватного партнерства на договірній основі; Закон України «Про підготовку та реалізацію інвестиційних проектів за принципом “єдиного вікна”» від 21 жовтня 2010 р. № 2623-VI, відповідно до якого визначаються правові та організаційні засади відносин, пов'язаних з підготовкою та реалізацією інвестиційних проектів за принципом «єдиного вікна» тощо.

Щодо фінансового комплексу, то в цей період законодавча політика ознаменувалася такими нормативними актами: Закон України «Про запобігання впливу світової фінансової кризи на розвиток будівельної галузі та житлового будівництва» від 25 грудня 2008 р. № 800-VI, який було прийнято з метою

стабілізації будівництва, підвищення платоспроможності населення, забезпечення реалізації житлових прав громадян, які потребують державної підтримки, стимулювання розвитку будівельної та суміжних галузей в умовах світової фінансової кризи; Закон України «Про здійснення державних закупівель» від 1 червня 2010 р. № 2289-VI, за яким встановлювалися правові та економічні засади здійснення закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти; Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 р. № 2456-VI, відповідно до якого регулюються відносини, що виникають у процесі складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів, звітування про їх виконання та контролю за дотриманням бюджетного законодавства, і питання відповідальності за порушення бюджетного законодавства, а також визначаються правові засади утворення та погашення державного і місцевого боргу тощо.

Що ж до зовнішньоекономічної діяльності, то законодавчі зміни в ній відбуваються під впливом таких актів: Закон України «Про ратифікацію Рамкової угоди між Урядом України і Комісією Європейських Співтовариств» від 3 вересня 2008 р. № 360-VI; Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 1 липня 2010 р. № 2411-VI тощо. Ці нормативні акти були спрямовані на інтеграцію України до Світової організації торгівлі, в яку остання вступила у 2008 р.

Банківська діяльність теж змінила законодавчу політику з кодифікаційним процесом. Ці зміни виникли відповідно до таких законів, як: Закон України «Про внесення змін до статті 43 Закону України “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом”», відповідно до якого змінювалася процедура відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом, а також коло суб’єктів стосовно цього питання; Закон України «Про ратифікацію Договору між Україною та Європейським інвестиційним банком про співробітництво та діяльність Постійного представництва ЄІБ в Україні» від 4 листопада 2010 р. № 2673-VI; Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» від 23 лютого 2012 р. № 4452-VI, за яким встановлюються правові, фінансові та організаційні засади функціонування системи гарантування вкладів фізичних осіб, повноваження Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, порядок виплати даним Фондом відшкодування за вкладками, а також регулюються відносини між Фондом гарантування вкладів фізичних осіб, банками, Національним банком України, визначаються повноваження та функції Фонду щодо виведення неплатоспроможних банків з ринку і ліквідації банків, тощо.

Щодо правового регулювання ринку цінних паперів, то саме в цей період були закладені сучасні основи останнього, відповідно до таких законів: Закон України «Про іпотечні облігації» від 22 грудня 2005 р. № 3273-IV, згідно з яким

визначаються правові засади емісії та обігу іпотечних облігацій, вимоги до їх іпотечного покриття, а також особливості державного регулювання і нагляду у цій сфері; Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23 лютого 2006 р. № 3480-IV, відповідно до якого регулюються відносини, що виникають під час розміщення, обігу цінних паперів і провадження професійної діяльності на фондовому ринку, з метою забезпечення відкритості та ефективності функціонування фондового ринку тощо.

Створення інноваційного комплексу пройшло під впливом кодифікаційних процесів, які саме і поклали початок створенню таких нормативних актів: Закон України «Про наукові парки» від 25 червня 2009 р. № 1563-VI, який регулював правові, економічні, організаційні відносини, пов'язані із створенням та функціонуванням наукових парків, і спрямований на інтенсифікацію процесів розроблення, впровадження, виробництва інноваційних продуктів та інноваційної продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках; Закон України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 р. № 40-IV, яким визначається, що державну підтримку одержують суб'єкти господарювання всіх форм власності, що реалізують в Україні інноваційні проекти, і підприємства всіх форм власності, які мають статус інноваційних; Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» від 14 вересня 2006 р. № 143-V, відповідно до якого визначаються правові, економічні, організаційні та фінансові засади державного регулювання діяльності у сфері трансферу технологій і спрямовані на забезпечення ефективного використання науково-технічного та інтелектуального потенціалу України, технологічності виробництва продукції, охорони майнових прав на вітчизняні технології та/або їх складові на території держав, де планується або здійснюється їх використання, розширення міжнародного науково-технічного співробітництва у цій сфері, тощо.

Щодо інституту страхування, то після кодифікаційних процесів законодавцем були прийняті такі нормативні акти: Закон України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» від 1 липня 2004 р. № 1961-IV; а також було внесено велику кількість змін до Закону України «Про страхування» від 7 березня 1996 р. № 85/96-ВР і до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 9 липня 2003 р. № 1058-IV, які суттєво впливали на зміст цих фундаментальних нормативних актів у сфері страхування.

В енергетичному секторі після 1 січня 2004 р. було прийнято такі нормативні акти, як: Закон України «Про функціонування паливно-енергетичного комплексу в особливий період» від 2 листопада 2006 р. № 307-V, який регулює відносини, що виникають у зв'язку з виробництвом, передачею, постачанням

і використанням енергоносіїв в особливий період підприємствами, установами та організаціями паливно-енергетичного комплексу незалежно від форми власності, та їх взаємодію з органами державної влади, Збройними Силами України та іншими утвореними відповідно до законів України військовими формуваннями, органами місцевого самоврядування, органами управління єдиної системи цивільного захисту, а також підприємствами, установами та організаціями галузей національної економіки, які настають із запровадженням особливого періоду; Закон України «Про засади функціонування ринку електричної енергії України» від 24 жовтня 2013 р. № 663-VII, який визначає правові, економічні та організаційні засади діяльності ринку електричної енергії України та регулює відносини, що виникають у процесі його функціонування, тощо.

Щодо транспортного комплексу, то вплив кодифікаційних процесів поклав початок створенню багатьох нормативних актів, наприклад, Закон України «Про міський електричний транспорт» від 29 червня 2004 р. № 1914-IV, яким визначили правові, організаційні та соціально-економічні засади функціонування міського електричного транспорту загального користування на ринку транспортних послуг.

Кодифікація також вплинула на створення нових законодавчих поглядів на сільськогосподарський комплекс та поклато початок створенню таких нормативних актів: Закон України «Про державну підтримку сільськогосподарства України» від 24 червня 2004 р. № 1877-IV, за яким визначаються основи державної політики у бюджетній, кредитній, ціновій, регуляторній та інших сферах державного управління щодо стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції та розвитку аграрного ринку, а також забезпечення продовольчої безпеки населення; Закон України «Про молоко та молочні продукти» від 24 червня 2004 р. № 1870-IV, за яким встановлювалися правові та організаційні основи забезпечення безпечності та якості молока і молочних продуктів для життя та здоров'я населення і навколишнього середовища під час їх виробництва, транспортування, переробки, зберігання і реалізації, ввезення на митну територію та вивезення з митної території України; Закон України «Про систему інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу України» від 5 жовтня 2006 р. № 229-V, яким встановлюються правові, економічні та організаційні засади формування і функціонування системи інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу, регулюються відносини у сфері технічного і технологічного обслуговування агропромислового комплексу, сприяє розвитку економічних умов для створення, випробовування, виробництва, реалізації, використання й обслуговування технічних засобів для галузей агро-

промислового виробництва; Закон України «Про оптові ринки сільськогосподарської продукції» від 25 червня 2009 р. № 1561-VI, за яким визначаються правові засади організації діяльності оптових ринків сільськогосподарської продукції в Україні, регулює відносини в цій сфері та спрямований на захист прав і законних інтересів сільськогосподарських товаровиробників, що здійснюють оптовий продаж сільськогосподарської продукції власного виробництва, тощо.

Щодо впливу кодифікованих актів у телекомунікаційному комплексі, то були створені такі нормативні акти, як: Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» від 9 січня 2007 р. № 537-V, за яким встановлювалися основні засади, прагнення та розкривався зміст формування інформаційного суспільства саме в цей період; Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо сфери телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом України» від 19 січня 2006 р. № 3380-IV; Закон України «Про захист персональних даних» від 1 червня 2010 р. № 2297-VI, який регулює правові відносини, пов'язані із захистом і обробкою персональних даних, і спрямований на захист основоположних прав і свобод людини і громадянина, зокрема права на невтручання в особисте життя, у зв'язку з обробкою персональних даних, тощо.

Висновки. 1. Кодифікація господарського законодавства України систематизувала проблему організаційно-господарського забезпечення економічної діяльності, адже на відповідний законодавчий рівень були підняті питання правового господарського порядку та його конституційної основи, економічної політики держави, її форм та основних напрямів, державного регулювання господарської діяльності та його засобів тощо.

2. Кодифікація господарсько-правового законодавства означає суспільно-політичне усвідомлення необхідності комплексного врегулювання господарських відносин, враховуючи надзвичайно складну конфігурацію суспільних інтересів, що водночас виникають з приводу господарської діяльності.

3. Кодифікація господарської законодавства України не виключає необхідність цивільного права та законодавства, але являє собою спеціальне законодавче регулювання саме господарської діяльності.

4. Кодифікація містить методологію комплексного законодавчого регулювання господарських відносин, що має використовуватись для подальших галузевих і інституційних кодифікацій господарського законодавства. Необхідність цього процесу обумовлена тим, що вже на сьогодні існує надзвичайний обсяг та динаміка розвитку господарського законодавства, яка супроводжується значним ступенем колізійності, особливим запитом на системний

характер господарсько-правового регулювання, враховуючи комплексну природу його об'єктів, зокрема таких, як: ринки окремих товарів і послуг, напрями державної економічної політики тощо.

5. Кодифікація створює механізм реалізації положень та завдань економічної політики держави в контексті формування правового господарського порядку на засадах контролю, розподілу, балансування та гармонізації приватних економічно-владних відносин у сфері господарювання з метою забезпечення економічного народовладдя.

6. Кодифікація містить правові інструменти захисту національного товаровиробника та особливості механізму захисту іноземного інвестора, фіксуючи поняття «іноземного підприємства» та «підприємства з іноземною інвестицією».

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Мамутов В. К. Загальні проблеми господарського права на стику ХХ та ХХІ століть / В. К. Мамутов // Право України. – 2010. – № 8. – С. 4–13.
2. Хозяйственное право : учебник / В. К. Мамутов, Г. Л. Знаменский, К. С. Хахулин и др. ; под ред. В. К. Мамутова. – К. : ЮрикомИнтер, 2002. – С. 126–127, 132–133.
3. Мамутов В. К. Кодифікація господарського законодавства України [Електронний ресурс] / В. К. Мамутов // Кодифікація господарського законодавства України: стан, проблеми, перспективи : матеріали круглого столу (2 листопада 2010 р., м. Київ) / Верхов. Рада України : офіц. сайт. – Режим доступу: <http://instzak.rada.gov.ua/instzak/doccatalog/document?id=48418>.
4. Знаменський Г. Л. Наукоємність сучасного господарського права / Г. Л. Знаменський // Право України. – 2010. – № 8. – С. 19–25.
5. Подцерковний О. П. Про перевірку висновків науки господарського права тенденціями розвитку господарського законодавства. Наукоємність сучасного господарського права / О. П. Подцерковний // Право України. – 2010. – № 8. – С. 19–25.
6. Про транспорт [Електронний ресурс] / Верхов. Рада України : офіц. сайт. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/232/94-вр>.
7. Про ратифікацію Угоди про створення міждержавного Євразійського об'єднання вугілля та металу [Електронний ресурс] / Верхов. Рада України : офіц. сайт. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/462/95-вр>.
8. Про ратифікацію Угоди між Урядом України і Урядом Канади про торговельні та комерційні відносини [Електронний ресурс] / Верхов. Рада України : офіц. сайт. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/232/95-вр>.
9. Про ратифікацію Угоди між Україною та Швейцарською Конфедерацією про торговельне та економічне співробітництво [Електронний ресурс] / Верхов. Рада України : офіц. сайт. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/465/96-вр>.

REFERENCES

1. Mamutov V. K. (2010). Scientific problems of commercial law at the crossroads of the twentieth and twenty-first centuries. Right of Ukraine.
2. Mamutov V. K., Znamensky, G. L., Hahulya, K. S. (2002). Hozyaystvennoe law: Textbook. K.
3. Mamutov V. K. (2010). Codification of economic legislation of Ukraine. Round Table Materials: Codification of economic legislation of Ukraine: state, problems and prospect. Retrieved from: instzak.rada.gov.ua/instzak/doccatalog/document?id=48418.
4. Znamensky G. L. (2012). New hozyaystvennoe law. K.
5. Podtserkovny A. P. (2010). On inspection findings science business law trends of economic legislation. Modern knowledge-based business law. Right Ukraine.
6. Pro transport. Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/232/94-вр>.
7. On ratification of the Agreement Establishing the Eurasian interstate Coal and metal. Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/462/95-вр>.
8. On ratification of the Agreement Establishing the Eurasian interstate Coal and metal. Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/232/95-вр>.
9. On ratification of Agreement between Ukraine and the Swiss Confederation on Trade and Economic Cooperation. Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/465/96-вр>.

Стаття надійшла до редакції 16.11.2015.

Ю. И. ОСТАПЕНКО

кандидат юридических наук, ассистент кафедры хозяйственного права Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого, Харьков

ТРЕТИЙ ЭТАП РАЗВИТИЯ ХОЗЯЙСТВЕННОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА УКРАИНЫ: ЕГО СИСТЕМАТИЗАЦИЯ

Посвящено особенностям создания и поэтапного развития систематизационных процессов в хозяйственном законодательстве Украины посредством создания Хозяйственного кодекса Украины – третий этап реформ национального законодательства. Проанализирована история процесса кодификации законодательства. Определены законодательные положения отдельно по каждому вновь сформированному хозяйственно-правовому комплексу в данный период и рассмотрены существенные изменения, произошедшие в уже сформированном хозяйственном законодательстве. Установлено путем системного анализа неотвратимость процессов кодификации законодательства.

Ключевые слова: хозяйственное законодательство Украины, история развития законодательства, кодификация законодательства Украины.

YU. I. OSTAPENKO

PhD. in Legal Sciences, assistant lecturer of the Economic Law Department, Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv

**THE THIRD PHASE OF ECONOMIC REFORMS:
AN ATTEMPT TO FILL THE LEGAL GAPS
OF THE ECONOMIC LEGISLATION IN UKRAINE**

Problem setting. Analysis of a historical phase, where systematization of the economic legislation was carried out, is of considerable importance.

Recent research and publications analysis. Representatives of the Donetsk school of law have considerably contributed to analysis of historical development of the economic law. Among them are V. K. Mamutov, H. L. Znamenskyi, P. H. Skrypnyk, V. A. Ustymenko. Matters of development of the economic law science were considered in papers of O. M. Vinnyk, D. V. Zadykhailo, R. B. Prylutskyi, etc. Nevertheless, these scientists have not paid enough attention to the history of extension of the scope of economic law regulation.

Paper objective. The article objective consists in analysis of the law-making activity of the state in the area of economic and legal regulation at the third phase of legislative support of the market economy in Ukraine.

Paper main body. Passing the Constitution of Ukraine and a single codified act of the economic legislation the Economic Code of Ukraine is a pre-condition of processes of economic legislation systematization.

The economic legislation during a period of cardinal reformation of 1998-2014 may be defined as systematic and codified legal support of the economic activity.

Conclusions of the research. Codification of the economic legislation of Ukraine is special legislative regulation of the economic activity. The codification contains methodology of the economic activity, which should be used for further branch and institutional codifications of the economic legislation. The codification creates a mechanism of formation of the legal economic order based on control, division, coordination, and harmonization of private economic and governmental relations in the business field for providing economic democracy.

Short Abstract to an article

Abstract. The article is dedicated to peculiarities of formation and gradual development of systematization processes in the economic legislation of Ukraine due to creation of the Economic Code of Ukraine being the third phase of reforms of the national economic legislation. The author has analyzed the history of the very process of economic legislation codification. The author has determined legislative norms regarding each newly created economic and legal complex during this period and considered significant changes, which had occurred in the already formed economic legislation. Applying system analysis, the author has indicated that processes of the economic legislation codification are inevitable.

Key words: economic legislation of Ukraine, history of economic legislation development, codification of the economic legislation of Ukraine.